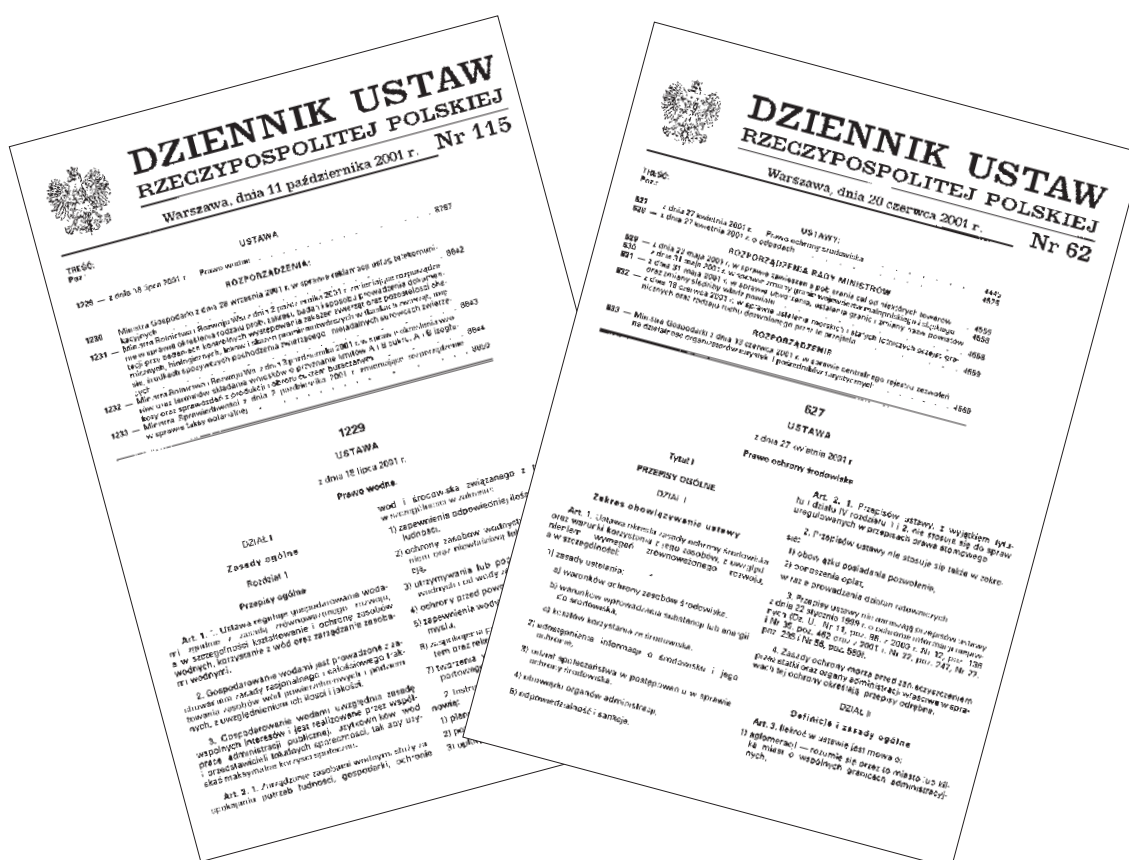

ROZDZIAŁ I

UWARUNKOWANIA PRAWNE W ZAKRESIE GOSPODARKI WODNO-ŚCIEKOWEJ

1. PODSTAWOWE AKTY PRAWNE OBOWIAZUJĄCE W UNII EUROPEJSKIEJ W ZAKRESIE OCHRONY WÓD PRZED ZANIECZYSZCZENIAMI

Woda jest jednym z najbardziej kompleksowo uregulowanych działów Prawa ochrony środowiska UE. Europejska polityka wodna powstała w latach 70. i jednym z pierwszych dokumentów jej poświęconym był Program Działania Wspólnoty w dziedzinie ochrony środowiska z 1973 roku. Pierwszą „falę” aktów prawnych rozpoczęła dyrektywa w sprawie wód powierzchniowych z 1975 roku, a zakończyła dyrektywa w sprawie wody pitnej z 1980 roku. Ta pierwsza „fala” aktów prawnych dotyczących wody doprowadziła do uchwalenia ustawodawstwa określającego normy jakości wód słodkich wymagających ochrony lub poprawy dla zachowania życia ryb (1978 r.), jakości wód wymaganych dla bytowania skorupiaków i mięczaków (1979 r.), jakości wody w kąpieliskach (1976 r.) i wód podziemnych (1980 r.). W zakresie ustawodawstwa dotyczącego dopuszczalnych poziomów emisji uchwalono dyrektywę w sprawie niebezpiecznych substancji (1976) i jej dyrektywę „siostrę” dotyczącą pewnych wybranych substancji.

Druga „fala” aktów prawnych dotyczących wody nastąpiła po dokonaniu przeglądu istniejącego ustawodawstwa, ustaleniu koniecznych zmian i określeniu luk w prawie. Ten etap legislacji wodnej obejmował dyrektywę dotyczącą oczyszczania ścieków komunalnych (1991 r.) i dyrektywę w sprawie ochrony wód przed zanieczyszczeniami spowodowanymi przez azotany ze źródeł rolniczych (1991 r.). Inne zidentyfikowane elementy dotyczyły uzupełnienia dyrektyw w sprawie wody pitnej i jakości wody w kąpieliskach celem ich uaktualnienia (proponowane zmiany zostały przyjęte, odpowiednio, w 1994 i 1995 roku), opracowania Programu Działania w sprawie wód podziemnych i propozycji z 1994 roku w sprawie dyrektywy dotyczącej ekologicznej jakości wody. Ponadto, w odniesieniu do dużych obiektów przemysłowych, dyrektywa w sprawie zintegrowanego zapobiegania i kontroli zanieczyszczeń (ostatecznie przyjęta w 1996 r.) reguluje również zanieczyszczenie wody.

W roku 1995 Rada i Parlament Europejski postanowiły uaktualnić wspólnotową politykę wodną i skierowały wniosek do Komisji o opracowanie propozycji dyrektywy ramowej. Taka propozycja została przedłożona na początku

roku 1997 i była przedmiotem wyczerpujących debat na forum Komisji i Parlamentu. W wyniku tak zwanej procedury współdecyzyjnej tekst w ostatecznym brzmieniu został przyjęty 28 czerwca 2000 r. We wrześniu 2000 roku dyrektywa została formalnie przyjęta przez Parlament i Radę.

1.1. Dyrektywa ramowa

Dyrektywa 2000/60/EC Parlamentu Europejskiego i Rady Wspólnoty Europejskiej z dnia 23 października 2000 r. ustalająca ramy działania Wspólnoty w zakresie polityki wodnej ma za zadanie realizować cztery cele trwałej polityki w dziedzinie wody, a mianowicie:

- zaopatrzenie ludności w wodę pitną,
- dostawę wody do innych zastosowań handlowych,
- ochronę środowiska
- ograniczenie skutków powodzi i suszy.

Cele te w praktyce okazują się sprzeczne ze sobą, zacho- dzi wobec tego konieczność ustalenia pewnej hierarchii ich ważności. Ochrona środowiska została potraktowana przez Komisję jako główny cel, który pozwala poza tym zapewnić realizację dwóch pierwszych celów dzięki utrzymaniu dobrej jakości zasobów wody surowej. Czwarty cel nie został uwzględniony jako bezpośredni przedmiot omawianej dyrektywy, z uwagi na podział kompetencji istniejący pomiędzy szczeblem wspólnotowym, a szczeblami ogólnokrajowymi lub lokalnymi. Dyrektywa będzie jednak mogła, w miarę możliwości, przyczynić się pośrednio do jego realizacji.

Dyrektywa ma na celu doprowadzenie do osiągnięcia przez wszystkie wody podziemne i powierzchniowe „dobrego stanu” najpóźniej do 2010 roku. W tym celu dyrektywa stanowi o utworzeniu gospodarki dorzecza w oparciu o ocenę cech szczególnych danego dorzecza; monitorowanie stanu jego wód powierzchniowych i podziemnych; definicję celów jakościowych; opracowanie programów dla osiągnięcia określonego celu. Państwa członkowskie mogą wybrać sposób wyznaczenia struktur administracyjnych odpowiedzialnych za gospodarkę dorzecza zgodny z dyrektywą. Kładzie się szczególną uwagę na zlewnie międzynarodowe. Obowiązuje generalna zasada: każde państwo traktuje swoją część zlewni międzynarodowej jak obwód wewnętrzny, lecz wskazane jest, aby została zapewniona koordynacja działań z zainteresowanymi państwami sąsiednimi. Istniejące komisje międzynarodowe będą mogły pomagać we wprowadzeniu takiego rozwiązania.

Ustalony jest maksymalny termin utworzenia obwodów.

Program działań, który będzie realizował wyżej wspomniane podejście łączone, będzie musiał wyznaczyć dopuszczalne poziomy emisji i standardy jakości wody. W tym kontekście, wszystkie obowiązujące akty prawne UE regulujące dopuszczalne poziomy emisji muszą być wdrożone, tzn. dyrektywa dotycząca oczyszczania ścieków komunalnych, dyrektywa w sprawie zintegrowanego zapobiegania i kontroli zanieczyszczeń, dyrektywa dotycząca ochrony wód przed zanieczyszczeniami spowodowanymi przez azotany ze źródeł rolniczych, dyrektywa w sprawie ochrony roślin, dyrektywa w sprawie niebezpiecznych substancji. Ponadto istnieje obowiązek osiągnięcia zgodności z normami jakości wody określonymi w dyrektywie ramowej w sprawie wody i innych stosownych aktach prawnych UE dotyczących wody (np. Dyrektywa dotycząca jakości wody w kąpieliskach).

W dyrektywie zostały określone szczegółowe środki niezbędne w każdym obwodzie hydrograficznym dla zrealizowania generalnego celu dyrektywy. Środki te są dwójakiego rodzaju. Najpierw są tak zwane środki podstawowe, które są środkami natury regulaminowej i podają, na przykład, parametry dopuszczalne dla każdego zrzutu zanieczyszczeń. Parametry te są zgodne z wymaganiami Wspólnoty Europejskiej oraz z kompleksową metodą działania. Wymienione środki podstawowe obejmują też kontrolę ujęć wody.

Obecne są również inne typy środków, które dotyczą potencjalnego negatywnego oddziaływania na stan wód lub zakazów bezpośrednich zrzutów zanieczyszczeń do wód podziemnych: odnoszą się między innymi do stworzenia systemów pozwoleń na zrzuty zanieczyszczeń i pobory wód. Zrzuty wielkoobszarowe będą również przedmiotem szczególnej stałej kontroli.

Dyrektywa precyzuje zasięg zobowiązań podejmowanych przez państwa członkowskie. Państwa członkowskie będą podejmowały zobowiązanie co do wyniku przewidzianego do osiągnięcia oraz zobowiązanie co do stosowanych środków.

Jeżeli chodzi o wody powierzchniowe należy osiągnąć dobry stan zarówno chemiczny, jak i ekologiczny. Natomiast w przypadku wód podziemnych należy dążyć do dobrego stanu zarówno chemicznego, jak i ilościowego. W odniesieniu do kanałów i systemów wodnych znacznie zmodyfikowanych przez człowieka, celem jest osiągnięcie dobrego stanu chemicznego i dobrego potencjału ekologicznego. Przewiduje się dwa typy odstępstw od osiągnięcia wyznaczonych celów w ustanowionym czasie: może być przyznane przełożenie terminów z powodów technicznych i ekonomicznych oraz z powodu nie zachowania zasady proporcjonalności nakładów do celów (koszt realizacji celów jest nieproporcjonalnie duży w stosunku do osiągniętych efektów).

Dyrektywa kładzie również nacisk na konieczny udział (informacja i konsultacje) społeczeństwa w procesie planowania oraz przewiduje postępowanie mające zapewnić

taki udział. Przewiduje się między innymi, że harmonogram i program działań zostaną przygotowane, opublikowane i poddane osądowi społeczeństwa na 3 lata przed rozpoczęciem okresu będącego przedmiotem planu.

1.2. Dyrektywa dotycząca oczyszczania ścieków komunalnych

Dyrektywa Rady 91/271/EWG z dnia 21 maja 1991 roku dotycząca oczyszczania ścieków komunalnych ma na celu ochronę wód wewnętrznych i wód przybrzeżnych poprzez regulacje dotyczące gromadzenia, oczyszczania i zrzutu ścieków komunalnych oraz oczyszczania i zrzutu ścieków ulegających biodegradacji z niektórych sektorów przemysłowych (przede wszystkim z przemysłu rolno-spożywczego).

Dyrektywa nakłada na państwa członkowskie obowiązek zapewnienia, aby wszystkie aglomeracje o liczbie równoważnej mieszkańców (LRM) powyżej 2000 wyposażone były w system kanalizacji zbiorczej ścieków komunalnych i stosowały drugi stopień oczyszczania, tzn. oczyszczanie ścieków komunalnych w procesie biologicznym z wtórnym osadzaniem. W przypadku tzw. wrażliwych obszarów (wody poddane eutrofizacji lub narażone na nią) dyrektywa wymaga bardziej zaawansowanego oczyszczania. W przypadku niektórych wód morskich pierwszy stopień oczyszczania może okazać się wystarczający, pod warunkiem, że można udowodnić, że nie pogarsza on jakości wody. Terminy wypełnienia tego obowiązku zależą od rozmiarów aglomeracji i od rodzaju otrzymanej wody – od 1998 do 2005 roku.

Wypełnienie zobowiązań Rządu Rzeczypospolitej Polskiej, przyjętych w negocjacjach z Unią Europejską w sprawie realizacji wymagań dyrektywy 91/271/EWG dotyczącej oczyszczania ścieków komunalnych, wymagać będzie w horyzoncie czasowym do 2015 r. podjęcia wysiłku inwestycyjnego budowy, rozbudowy i modernizacji oczyszczalni ścieków komunalnych i systemów kanalizacji zbiorczej w 1479 aglomeracjach, które w rozumieniu ww. dyrektywy oznaczają tereny, na których zaludnienie i działalność gospodarcza są wystarczająco skoncentrowane dla zebrania ścieków i odprowadzania ich do oczyszczalni.

Jednym z wymogów dyrektywy 91/271/EWG jest zidentyfikowanie przez państwo członkowskie odbiorników ścieków komunalnych, których wody podatne są na eutrofizację i zastosowanie we wszystkich oczyszczalniach ścieków o wielkości powyżej 10 000 LRM, podwyższonego stopnia redukcji azotu ogólnego i fosforu ogólnego ze ścieków.

Alternatywnie dyrektywa dopuszcza możliwość odstąpienia od wymogu bardziej intensywnego oczyszczania ścieków we wszystkich oczyszczalniach o wielkości powyżej 10 000 LRM, jeśli można wykazać, że procentowa redukcja całkowitego ładunku azotu ogólnego i fosforu ogólnego w ściekach dopływających do wszystkich oczyszczalni ścieków komunalnych na obszarze danej zlewni wynosi minimum 75%.

1.3. Dyrektywa dotycząca ochrony wód przed zanieczyszczeniami spowodowanymi przez azotany ze źródeł rolniczych

Dyrektywa Rady 91/676/EWG dotycząca ochrony wód przed zanieczyszczeniami spowodowanymi przez azotany ze źródeł rolniczych jest uzupełnieniem dyrektywy dotyczącej oczyszczania ścieków komunalnych poprzez nałożenie na państwa członkowskie obowiązku polegającego na ograniczeniu i zapobieganiu zanieczyszczeniom wód przez azotany ze źródeł rolniczych, tzn. nawozów sztucznych i naturalnych hodowlanych.

Dyrektywa nakłada na państwa członkowskie obowiązek opracowania co najmniej jednego kodeksu dobrej praktyki rolniczej, który musi być propagowany na terenie całego kraju. Działania przewidziane w tym kodeksie nie są obowiązkowe.

Na podstawie wyników badań sieci monitoringu, o których mowa w dyrektywie, należy określić strefy narażone na zanieczyszczenia azotanami ze źródeł rolniczych. W tych strefach kodeksy stają się obligatoryjne; prócz tego muszą być wdrożone programy działania zawierające obligatoryjne środki. Państwa członkowskie mogą podjąć decyzję, czy stosować środki w programach działania na terenie całego kraju i wówczas nie mają obowiązku określania wrażliwych stref.

1.4. Dyrektywa w sprawie zanieczyszczenia spowodowanego przez niektóre niebezpieczne substancje odprowadzane do środowiska wodnego Wspólnoty

Dyrektywa Rady 76/464/EWG z dnia 4 maja 1976 roku w sprawie zanieczyszczenia spowodowanego przez niektóre niebezpieczne substancje odprowadzane do środowiska wodnego Wspólnoty nakłada na państwa członkowskie obowiązek ograniczenia wszystkich emisji niebezpiecznych substancji poprzez system udzielania zezwoleń lub pozwoleń. Dyrektywa i jej siedem dyrektyw „córek” zajmują się poszczególnymi niebezpiecznymi substancjami lub grupami substancji. Dyrektywy „córek” jak dotąd objęły swoimi postanowieniami 18 substancji na szczeblu Wspólnoty.

Dyrektywa nakłada na państwa członkowskie obowiązek określenia maksymalnych dopuszczalnych wartości emisji ustanowionych w tych dyrektywach. Jako inna możliwość przepisy te pozwalają państwom członkowskim na ograniczenie zanieczyszczenia poprzez osiągnięcie zgodności ze standardami jakości wody ustanowionymi w tej samej dyrektywie i w ten sposób osiągniętymi dopuszczalnymi wartościami emisji.

Dla urządzeń przemysłowych objętych dyrektywą w sprawie zintegrowanego zapobiegania i kontroli zanieczyszczenia (Dyrektywa IPPC), dopuszczalne wartości emisji określone w dyrektywach „córkach” są obligatoryjne. Ponadto proponowana dyrektywa ramowa dotycząca wody określi normy jakości wody ustanowione

w tych dyrektywach jako obligatoryjne, w ten sposób stosując podejście łączone (patrz Dyrektywa ramowa w sprawie wody). Dla źródeł nie objętych postanowieniami dyrektywy w sprawie zintegrowanego zapobiegania i kontroli zanieczyszczeń trwa obecnie przegląd w celu zmiany odpowiedniego ustawodawstwa.

1.5. Dyrektywa dotycząca wody pitnej

Dyrektywa Rady 80/778/EWG z dnia 15 lipca 1980 roku dotycząca jakości wody przeznaczonej do spożycia przez ludzi ma na celu ochronę zdrowia ludzkiego poprzez ustanowienie ścisłych norm dla jakości wody pitnej. Państwa członkowskie mają obowiązek monitorowania jakości wody pitnej i podejmowania niezbędnych działań, aby zapewnić zgodność z obligatoryjnymi normami. W załącznikach dyrektywa określa parametry i wartości parametrów, wzory i częstotliwość analiz oraz referencyjne metody analiz.

Zaproponowana przez Komisję zmiana dyrektywy jest obecnie przedmiotem debat w Radzie i Parlamencie Europejskim. Celem zmiany jest uwzględnienie obecnego stanu nauki i wiedzy oraz dokonanie przeglądu wartości parametrycznych, jak też poprawa struktury zarządzania na podstawie dyrektywy.

1.6. Dyrektywy dotyczące wymaganej jakości wód powierzchniowych przeznaczonych na różne cele

● Dyrektywa dotycząca wymaganej jakości wód powierzchniowych przeznaczonych do poboru wody pitnej w państwach członkowskich (75/440/EWG)

Dyrektywa Rady 75/440/EWG z dnia 16 czerwca 1975 roku dotycząca wymaganej jakości wód powierzchniowych przeznaczonych do poboru wody pitnej zawiera wymogi określające minimalne standardy ustanowione w dyrektywie. Jeżeli woda używana lub przeznaczona do poboru wody pitnej nie spełnia tych wymogów, państwa członkowskie mają obowiązek opracować i wdrożyć plany działania. Dyrektywa 79/869/EWG dotycząca metod pomiaru wód powierzchniowych określa procedury pobierania próbek i pomiaru wód objętych dyrektywą 75/440/EWG.

● Dyrektywa w sprawie słodkich wód wymagających ochrony lub poprawy dla zachowania życia ryb (78/659/EWG) i dyrektywa o jakości wód wymaganej dla bytowania skorupiaków i mięczaków (79/923/EWG)

Dyrektywa Rady 78/659/EWG z dnia 18 lipca 1978 roku w sprawie słodkich wód wymagających ochrony lub poprawy dla zachowania życia ryb ma na celu ochronę słodkich wód określonych przez państwa członkowskie jako wody, w których bytują ryby. Dyrektywa określa standardy jakości wody dla wód dla bytowania ryb łososiowatych i dla wód dla bytowania ryb karpowatych. Jeżeli jakość wody w tak wyznaczonych wodach nie jest zgodna z normami należy opracować programy zmniejszenia zanieczyszczeń. Dyrektywa również ustanawia wymogi dotyczące pobierania próbek i monitoringu.

Dyrektywa Rady 79/923/EWG z dnia 30 października 1979 roku o jakości wód wymaganej dla bytowania skorupiaków i mięczaków ma na celu ochronę wód przybrzeżnych i granicznych określonych przez państwa członkowskie jako wody dla bytowania skorupiaków i mięczaków. Dyrektywa ustanawia dla nich normy jakości wody. Jeżeli jakość wody w tak wyznaczonych wodach nie jest zgodna z normami, należy opracować programy zmniejszenia zanieczyszczeń. Dyrektywa zawiera również wymogi dotyczące pobierania próbek i monitoringu.

● **Dyrektywa dotycząca jakości wody w kąpieliskach (76/160/EWG)**

Dyrektywa Rady 76/160/EWG z dnia 8 grudnia 1975 roku dotycząca jakości wody w kąpieliskach ma na celu zapewnić jakość wody w kąpieliskach na terenie całej UE, zarówno w kąpieliskach wód słodkich, jak i przybrzeżnych. Dyrektywa określa 19 fizycznych, chemicznych i mikrobiologicznych parametrów i nakłada na państwa członkowskie obowiązek monitorowania swoich kąpielisk na podstawie określonych procedur dotyczących częstotliwości pobierania próbek i parametrów.

Państwa członkowskie mają obowiązek podjąć wszelkie stosowne środki w celu osiągnięcia zgodności z obligatoryjnymi standardami jakości określonymi w dyrektywie.

Komisja publikuje roczny raport na temat jakości wody w kąpieliskach UE.

Komisja przyjęła propozycję dokonania przeglądu tej dyrektywy z 1976 r. w celu jej uaktualnienia.

Podczas prac nad dyrektywą ramową dotyczącą wody Komisja doszła do wniosku, że dyrektywa dotycząca jakości wody w kąpieliskach stanowi widoczny wkład Wspólnoty w integrację polityki ekologicznej i turystycznej i że z korzyścią dla niej byłoby, gdyby posiadała wyraźny odrębny charakter. Jednak dyrektywa dotycząca wody w kąpieliskach będzie ściśle skoordynowana z dyrektywą ramową dotyczącą wody, ponieważ kąpieliska i związane z nimi zobowiązania będą musiały być włączone do planów gospodarowania dorzeczami.

1.7. Dyrektywa w sprawie ochrony wód podziemnych przed zanieczyszczeniami spowodowanymi przez niektóre substancje niebezpieczne

Dyrektywa Rady 80/68/EWG z dnia 17 grudnia 1979 roku w sprawie ochrony wód podziemnych przed zanieczyszczeniami spowodowanymi przez niektóre substancje niebezpieczne również będzie w przyszłości włączona do dyrektywy ramowej dotyczącej wody. Ta dyrektywa ma na celu kontrolę bezpośrednich i pośrednich zrzutów niektórych substancji do wód podziemnych. Zamierza ona to osiągnąć przede wszystkim poprzez wprowadzenie systemu pozwoleń na zrzuty oraz usuwanie lub deponowanie tych substancji do wód podziemnych. Nakłada ona zakaz wszelkich zrzutów w odniesieniu do niektórych substancji lub grup substancji („Substancje z wykazu I”), a przypadki innych substancji („Substancje z wykazu II”) ustanawia

ściśłą procedurę udzielania pozwoleń. Państwa członkowskie mają obowiązek monitorowania zgodności z pozwoleniem i skutków spowodowanych przez zrzuty.

2. PRAWODAWSTWO POLSKIE

Przez ostatnich 10 lat zachodzą w naszym kraju ogromne przeobrażenia praktycznie wszystkich sfer życia społecznego – poczynając od stosunków gospodarczych i własnościowych, poprzez przemiany społeczne aż do przebudowy całego systemu prawnego. Obowiązująca od 4 lat nowa Konstytucja, tworząca nowe zasady i ramy ładu prawnego, oraz wdrożona reforma administracji publicznej koniecznym czynią porządkowanie i unowocześnianie uregulowań prawnych niemal w każdej dziedzinie życia gospodarczego. Jednocześnie polskie prawo musi jak najpilniej zostać dostosowane do prawa Wspólnoty Europejskiej, jest to bowiem warunkiem koniecznym akcesji Polski w struktury europejskie – ochrona środowiska jest jednym z obszarów negocjacyjnych.

W polskim systemie prawnym całość zagadnień związanych z korzystaniem z zasobów wodnych oraz racjonalnym ich kształtowaniem i ochroną regulowana jest od dziesiętków lat jednym aktem prawnym – ustawą Prawo wodne. Taki tytuł noszą kolejne ustawy, obecnie obowiązujące Prawo wodne jest już czwartą. Poprzednia ustawa obowiązywała od 1 stycznia 1975 roku, można więc jednoznacznie stwierdzić, iż był to akt prawny przestarzały, a ponad 20 dokonanych już nowelizacji świadczy o konieczności pilnego uporządkowania prawnego tej sfery gospodarki narodowej jaką jest gospodarowanie wodami.

18 lipca 2001 roku Sejm Rzeczypospolitej Polskiej uchwalił nową ustawę Prawo wodne. Naczelną zasadą nowego Prawa wodnego, sformułowaną już w pierwszym jej artykule, jest gospodarowanie wodami zgodnie z zasadą zrównoważonego rozwoju, uwzględnianą w regulowaniu warunków korzystania z wód, ochrony tych wód i zarządzania nimi. Zawarte w ustawie rozwiązania prawne, organizacyjne i ekonomiczne, adresowane zarówno do właścicieli wód, jak i użytkowników oraz organów administracji publicznej służyć mają nie tylko zaspokojeniu potrzeb podmiotów korzystających z zasobów wodnych ale także osiągnięciu dobrego stanu ekologicznego wód, tj. zachowania bogatego i zrównoważonego ekosystemu w wodach powierzchniowych.

Dlatego też szczególne miejsce w Prawie wodnym zajmują zagadnienia gospodarowania wodami, które obejmuje w szczególności kształtowanie i ochronę zasobów wodnych wraz z zarządzaniem zasobami wodnymi. Nowe Prawo wodne traktuje całościowo zasoby wodne – pojęcie gospodarowania wodami dotyczy jednakowo wód powierzchniowych i podziemnych, a normy w zakresie ochrony wód służyć mają ochronie ilości i jakości. Zgodnie z art. 2 ustawy zarządzanie zasobami wodnymi służy zaspokajaniu potrzeb ludności, gospodarki, ochronie wód i środowiska związanego z wodami, a najbardziej zasadnicze cele zarządzania wodnymi wymienione zostały w kolejnych siedmiu punktach ust. 1 tego

artykułu. W tym samym artykule wskazane zostały także instrumenty zarządzania zasobami wodnymi – część z nich, tak jak choćby pozwolenia wodnoprawne są instrumentem znanym i stosowanym w gospodarce wodnej od dziesiątków lat, inne, jak kataster wodny i kontrola gospodarowania wodami wymagają przywrócenia im koniecznej rangi, co w ustawie uczyniono. Znanym doskonale w praktyce, ale po raz pierwszy wprowadzonym do systemu prawnego jest instrument planistyczny – system planów gospodarowania wodami, którego celem jest zidentyfikowanie stanu zasobów wodnych, potrzeb użytkowników i środowiska a następnie ustalenie celów i programów ich osiągnięcia.

Konstruując przyjęty w ustawie system zarządzania zasobami wodnymi wzięto pod uwagę przede wszystkim obecny niezadowolający stan zasobów wodnych i stopień ich zagospodarowania, wymuszający konieczność głębokiego władczego ingerowania Państwa w określanie praw do użytkowania wód i egzekwowania ich ochrony. Zagadnienia ochrony zasobów wodnych są jednocześnie bowiem tym obszarem nowej ustawy, w której musiała zostać dokonana implementacja prawodawstwa Unii Europejskiej, bardzo bogatego w tej dziedzinie, tworzonego od kilkudziesięciu lat i częstokroć bardzo szczegółowego i technicznego. Kompleksowego podejście do sprawy ochrony zasobów wodnych w prawie wspólnotowym tak naprawdę pojawiło się niedawno dzięki Dyrektywie 2000/60/EC Parlamentu Europejskiego i Rady Wspólnoty Europejskiej ustalającej ramy działań Wspólnoty w zakresie polityki wodnej (tzw. Ramowa Dyrektywa Wodna).

System zarządzania zasobami wodnymi to ta część ustawy, w której dokonane zostało wdrożenie zasadniczych zasad Dyrektywy Wodnej. Zgodnie z jej postanowieniami w art. 3 ustawy dokonany został podział terytorium Polski na obszary dorzeczy – tj. obszar dorzecza Wisły oraz obszar dorzecza Odry. Pojęcie obszaru dorzecza zdefiniowane zostało w słowniczku ustawy, jako obszar lądu i morza, składający się z jednego lub więcej dorzeczy, razem ze związanymi z nimi wodami podziemnymi oraz morskimi wodami wewnętrznymi i wodami przybrzeżnymi.

Szczegółowe określenie przebiegu granicy między obszarem dorzecza Odry oraz obszarem dorzecza Wisły dokonane zostanie przez Radę Ministrów w akcie wykonawczym do ustawy. W tym rozporządzeniu Rada Ministrów uzyskała także upoważnienie do podziałów obszarów dorzeczy na regiony wodne – części wyodrębnione na podstawie kryterium hydrograficznego na potrzeby zarządzania zasobami wodnymi. Konieczność wyodrębnienia regionów wodnych nie wynika już z konkretnych przepisów prawa UE, lecz jest odpowiedzią na polskie potrzeby i doświadczenia w zakresie zarządzania na obszarach wydzielonych z uwzględnieniem podziału hydrograficznego kraju, niezależnych od granic podziału administracyjnego.

Formułując zasady zarządzania zasobami wodnymi Prawo wodne jednocześnie ustala rolę poszczególnych organów administracji publicznej w tym zakresie – zarówno już istniejących jak i tworzonych dopiero nową ustawą, określając ich zadania i kompetencje.

W poszczególnych przepisach ustawy określających sprawy wymagające dokonania władczego, administracyjnego rozstrzygnięcia, wskazany jest zawsze organ kompetentny do załatwienia sprawy. Ponadto funkcjonowanie organów samorządu terytorialnego oraz organów administracji rządowej w województwie jest przedmiotem odrębnych uregulowań ustawowych, dlatego też nie ma potrzeby przypominania tych zasad w Prawie wodnym. Jednocześnie jednak nowe Prawo wodne, wdrażając w naszym systemie prawnym postanowienia Ramowej Dyrektywy Wodnej musiało nie tylko określić zadania merytoryczne związane z zarządzaniem zasobami wodnymi na obszarach dorzeczy, ale także wskazać właściwe w tych zagadnieniach organy administracji publicznej.

Dlatego też nowa ustawa, wykorzystując istniejące struktury i zadania organów administracji rządowej niezespólonej, jakimi są dyrektorzy regionalnych zarządów gospodarki wodnej, tworzy dwuszczeblową administrację rządową w dziedzinie gospodarowania wodami: urząd Prezesa Krajowego Zarządu Gospodarki Wodnej oraz urzędy dyrektorów regionalnych zarządów gospodarki wodnej, wraz ze stosownym aparatem administracyjnym.

Najważniejsze zadania Prezesa Krajowego Zarządu Gospodarki wodnej, będącego centralnym organem administracji rządowej, generalnie dotyczą tych zagadnień, które należy prowadzić bądź dla obszaru całego kraju, bądź dla obszarów dorzeczy (są to przede wszystkim zadania w zakresie planowania w gospodarowaniu wodami) a także związanych z rolą organu centralnego (np. nadzór nad działalnością dyrektorów regionalnych zarządów gospodarki wodnej, reprezentowanie interesów majątkowych Skarbu Państwa).

Odpowiedzialność za realizację polityki państwa w sprawach gospodarowania wodami w regionach wodnych – czyli częściach obszarów dorzeczy – spoczywa na dyrektorach regionalnych zarządów gospodarki wodnej, będących organami administracji rządowej niezespólonej. Zadania dyrektorów regionalnych zarządów zostały bardzo szczegółowo i obszernie wskazane w poszczególnych przepisach materialnych ustawy. Zadania dyrektorów regionalnych zarządów gospodarki wodnej można podzielić na trzy grupy: związane z planowaniem w gospodarowaniu wodami, związane z gospodarowaniem mieniem Skarbu Państwa (wykonywane w imieniu Prezesa Krajowego Zarządu) oraz zadania związane z wykonywaniem kompetencji organu administracji rządowej niezespólonej. Dla sprawnego i prawidłowego przebiegu procedur administracyjnych w zarządzaniu zasobami wodnymi bardzo istotna jest właśnie ta trzecia grupa, obejmująca szereg nowych kompetencji dyrektorów regionalnych zarządów gospodarki wodnej. Dotyczy to przede wszystkim wykonywania kontroli w gospodarowaniu wodami oraz uzgadniania projektów miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego i projektów decyzji o warunkach zabudowy i zagospodarowania terenu w odniesieniu do przedsięwzięć mogących znacząco oddziaływać na środowisko. Udział dyrektora regionalnego zarządu gospodarki wodnej w tych postępowaniach

ma służyć przede wszystkim zapewnieniu właściwej i koniecznej koordynacji działalności mającej wpływ na stan zasobów wodnych oraz ochronę ludności i mienia przed wodami lub skutkami suszy.

Na Prezesie Krajowego Zarządu oraz na dyrektorach regionalnych zarządów spoczywa największa część odpowiedzialności za przygotowanie i wdrażanie dokumentów planistycznych niezbędnych do racjonalnego gospodarowania wodami. Planowanie w gospodarce wodnej ma służyć programowaniu i koordynowaniu działań w celu poprawy: stanu zasobów wodnych, możliwości korzystania z wód, ochrony przeciwpowodziowej oraz zmniejszania zanieczyszczenia tych zasobów. Osiągnięciu określonych w ustawie celów planowania służyć mają ustanowione i zhierarchizowane rodzaje dokumentów planistycznych. W systemie planowania szczególnie wyróżniono plany gospodarowania wodami na obszarach dorzeczy, jako ten rodzaj dokumentu, w którym dokonać się powinno najpełniejsze wdrożenie postanowień Ramowej Dyrektywy Wodnej. Plany określać będą cele i zadania w gospodarowaniu wodami, sposoby osiągnięcia tych celów wraz z harmonogramami realizacji działań, konieczne nakłady i źródła finansowania. Plany gospodarowania wodami na obszarach dorzeczy opracowane będą przez Prezesa Krajowego Zarządu Gospodarki Wodnej (podobnie jak plany ochrony przeciwpowodziowej oraz przeciwdziałania skutkom suszy na obszarze państwa) a zatwierdzone przez Radę Ministrów. Projekty pierwszych planów Prezes Krajowego Zarządu jest zobowiązany opracować w terminie do 5 lat od dnia wejścia w życie ustawy, o czym stanowi art. 211 przepisów przejściowych i końcowych. W tym ostatnim przepisie wyznaczone zostały także terminy opracowania przez dyrektorów regionalnych zarządów gospodarki wodnej analiz i dokumentów koniecznych do opracowania projektów pierwszych planów.

Realizacji zasady gospodarowania wodami w dorzeczach służyć będą przede wszystkim warunki korzystania z wód regionu wodnego oraz zlewni, które będą zasadniczym ogniwem wdrażania planów gospodarowania wodami na obszarach dorzeczy. Warunki opracowywane będą po zatwierdzeniu przez Radę Ministrów planu gospodarowania wodami dla obszaru dorzecza. Warunki wychodzące z aktualnego stanu zasobów wodnych w regionie wodnym oraz dotychczasowego sposobu ich użytkowania mają ustalać stan perspektywiczny w tym zakresie oraz mogą określać ograniczenia w korzystaniu z wód regionu wodnego lub jego części konieczne dla osiągnięcia celów ustalonych w planie. Dlatego też warunki będą nie tylko jednym z rodzajów dokumentów planistycznych, ale także będą miały rangę aktu prawa miejscowego – ustalone będą przez dyrektora regionalnego zarządu gospodarki wodnej po uzgodnieniu z Prezesem Krajowego Zarządu. Podkreślić należy, iż sporządzenie warunków korzystania z wód regionu wodnego jest obowiązkiem dyrektora regionalnego zarządu gospodarki wodnej, natomiast warunki korzystania z wód zlewni mogą być sporządzane w miarę potrzeby, dla tych obszarów, dla których koniecz-

nym jest określenie szczególnych zasad ochrony zasobów wodnych.

Ustawa z 1974 r. zawierała normy określające zasady ochrony wód, jednakże z uwagi na zły stan naszych zasobów wodnych pod względem nie tylko ilościowym, ale i jakościowym oraz wymogi stawiane nam przez Unię Europejską na drodze dostosowywania naszego prawa ekologicznego do prawa obowiązującego w UE, sprawiły koniecznym podejście do tego tematu w sposób pełniejszy. Dlatego samo pojęcie ochrona wód w ustawie zostało potraktowane w sposób szerszy niż w ustawie z 1974 r. Przede wszystkim przez rozwinięcie pojęcia celu ochrony wód i przez wskazanie środków mających służyć jego osiągnięciu. Ustawa nakłada obowiązek ochrony wód niezależnie od tego czyją one stanowią własność i wszystkich właścicieli wód obliuguje do stosowania zasad ich ochrony.

Systemem nakazów i zakazów mających na celu osiągnięcie dobrego stanu ekologicznego wód zostali objęci również użytkownicy wód. Tak szerokiego kręgu adresatów nie dotyczyły bezpośrednio obowiązki stanowione ustawą z 1974 r., które na ogół stosowane były wobec zakładów korzystających z wód w sposób szczególny tj. przez wprowadzanie ścieków do wód lub do ziemi. Dość skuteczne przestrzeganie przepisów o ochronie wód miało miejsce wówczas, gdy zakład posiadał pozwolenie wodnoprawne. Wiele zakładów jednak nie posiadało pozwoleń wodnoprawnych na wprowadzanie ścieków, nie ze względu na brak odpowiednich regulacji prawnych, ale z powodu braku urządzeń oczyszczających ścieki do wymaganego prawem stanu i składu. Natomiast środki jakie musiałyby przeznaczyć na wykonanie urządzeń służących do ochrony wód przekraczały możliwości finansowe tych zakładów.

Zakazy obowiązujące przy wprowadzaniu ścieków określa art. 38 i dotyczą one m.in. bezpośredniego wprowadzania ścieków do poziomów wodonośnych, do wód stojących, jezior oraz ich dopływów z określonym czasem dopływu ścieków do jezior krótszym niż jedna doba. Zgodnie z przepisami art. 207 opisany powyżej zakaz wprowadzania ścieków do jezior i ich dopływów w przypadku czasu dopływu ścieków do jeziora krótszego niż jedna doba, zawarty w art. 39 pkt 4, dotyczy tylko obiektów wybudowanych po dniu wejścia w życie ustawy.

Rozszerzona została lista zakazów znana z rozporządzenia z 1991 r. o zakaz wprowadzania ścieków na terenach obszarów chronionych, ustanowionych na podstawie ustawy z dnia 16 października 1991 r. o ochronie przyrody. Przepisy te będą więc dotyczyły obszarów chronionego krajobrazu, rezerwatów przyrody i parków narodowych, na terenach, których panują najsurowsze zasady korzystania ze środowiska. Jednakże o wprowadzeniu w życie takiego zakazu nawet na terenie poddanym pod ochronę na podstawie przepisów o ochronie przyrody, decyduje zamieszczenie odpowiedniego zapisu w akcie powołującym dany obszar jako jedną z wymienionych w ustawie o ochronie przyrody form poddania pod ochronę.

Ścieków nie można wprowadzać również na terenach stref i obszarów ochronnych ustanowionych na podstawie przepisów art. 57 i 59 ustawy.

Nie zmieniły się przepisy odnośnie zakazu wprowadzania ścieków w obrębie kąpielisk, plaż publicznych nad wodami i w odległości 1 km od ich granic.

Zakaz wprowadzania ścieków do ziemi w przypadku, gdy stopień oczyszczenia ścieków lub miąższość warstwy gruntu nad zwierciadłem wód podziemnych nie stanowi zabezpieczenia tych wód przed zanieczyszczeniem posiada swój odpowiednik w § 2 pkt 6 rozporządzenia z 1991 r. Jednakże przepisy obecnej ustawy w sposób dokładniejszy określają sferę ich zastosowania. Poprzednio niezdefiniowane pojęcie obszaru płytkiego występowania użytkowych wód podziemnych sprawiało bardzo dużo kłopotów interpretacyjnych. W tej chwili o możliwości wprowadzania ścieków do ziemi przesądzą wyniki odpowiednich obliczeń.

Stosownie do przepisów art. 40 pkt 1 obowiązuje zakaz wprowadzania do wód odpadów – w rozumieniu ustawy z dnia 27 kwietnia 2001 r. o odpadach (Dz. U. Nr 62, poz. 628), a także ciekłych odchodów zwierzęcych, mycia pojazdów w wodach powierzchniowych, pobierania z wód powierzchniowych wody bezpośrednio do opryskiwaczy rolniczych oraz mycia ich w tych wodach. Zakazane jest także spławianie do wód śniegu pochodzącego z terenów zanieczyszczonych. Dotyczy to przede wszystkim śniegu z centrów miast, terenów przemysłowych, terenów składowych itp. Ze spławianym śniegiem np. z centrów miast dostawała się do wód niekontrolowana olbrzymia ilość chlorku sodu, substancji ropopochodnych oraz zanieczyszczeń mających wpływ na ilość zawiesziny w wodzie. Wprowadzenie ograniczeń w tym zakresie było więc w pełni uzasadnione.

Ustawa określa także substancje chemiczne, których nie wolno używać do konserwacji konstrukcji podwodnych, a są nimi związki cynowo organiczne występujące w niektórych farbach polecanych ze względu na długotrwale i skuteczną ochronę konstrukcji narażonych na długie przebywanie w środowisku wodnym.

Uwagę należy zwrócić na zakaz lokalizowania na obszarach bezpośredniego zagrożenia powodzią tworzonych na podstawie przepisów art. 82, inwestycji zaliczanych do przedsięwzięć mogących znacząco oddziaływać na środowisko, gromadzenia ścieków, odchodów zwierzęcych, środków chemicznych, a także innych materiałów, które mogą zanieczyścić wody, oraz prowadzenia odzysku lub unieszkodliwiania odpadów, w tym w szczególności ich składowania. Dyrektor regionalnego zarządu gospodarki wodnej będzie jednak mógł w drodze decyzji zwolnić od niektórych zakazów w przypadku wystąpienia istotnej potrzeby ekonomicznej lub społecznej, a zwolnienie to nie spowoduje zagrożenia dla jakości wód w przypadku wystąpienia powodzi. Zwolnienie to następuje w drodze decyzji administracyjnej, w której należy ustalić dokładnie listę zdejmowanych zakazów, oraz zakres korzystania z tych terenów indywidualnie dla każdego przypadku planowanej działalności objętej ustawowym zakazem. Następnie na wymienione w tej decyzji przedsięwzięcia i czynności musi być wydane pozwolenie wodnoprawne na podstawie przepisów art. 122 ust. 2.

Na terenie bezpośredniego zagrożenia powodzią wszystkie działania podejmowane są bowiem z uwzględ-

nieniem przepisów działu V Ochrona przed powodzią oraz suszą.

Odpowiedzialność za stan wód wszystkich ich właścicieli, a także osób fizycznych korzystających z wód w ramach zwykłego z nich korzystania znalazła odzwierciedlenie w przepisach art. 41 ust. 1. Określa on wymagania jakim muszą odpowiadać ścieki wprowadzane do wód lub do ziemi w ramach zwykłego albo szczególnego korzystania z wód. Nowością w stosunku do poprzednich przepisów jest określenie wprost wymagań stawianych ściekom wprowadzanym w ramach zwykłego korzystania z wód. Do tej pory kwestia warunków jakie powinny spełniać tego rodzaju ścieki była jedynie regulowana interpretacją tytułu rozporządzenia z dnia 5 listopada 1991 r., iż określa ono warunki wprowadzania ścieków do wód lub do ziemi bez wskazania jakiego konkretnego rodzaju korzystania przepisy te dotyczą. W efekcie zakazanie wprowadzania ścieków nienależycie oczyszczonych, o których była mowa w art. 49 ust. 2 ustawy z 1974 r. (brak definicji) w ramach zwykłego korzystania z wód było niewykonalne.

Obecnie w przypadku wprowadzania ścieków w zakresie zwykłego korzystania z wód nie odpowiadającym wymogom ustawy ustawa nie przewiduje podobnego uprawnienia do wydawania zakazów wprowadzania takich ścieków. Przepisy karne w art. 193 pkt 1 w razie nie utrzymywania w należytym stanie wód przez osobę do tego zobowiązaną pozwalają na nałożenie na winnego tym zaniebdaniom kary grzywny.

Negatywne oddziaływanie na środowisko ścieków wprowadzanych do wód lub do ziemi w ramach zwykłego korzystania z wód może być także powodem do wydania stosownej decyzji na podstawie przepisów art. 363 ustawy Prawo ochrony środowiska. Przepisy te są podobne do przepisów dawnego art. 49 ust. 2 ustawy z 1974 r. i dają wójtowi, burmistrzowi lub prezydentowi miasta możliwość nakazania osobie fizycznej eksploatującej instalację w ramach zwykłego korzystania ze środowiska np. przydomową oczyszczalnię ścieków wykonanie w określonym czasie czynności zmierzających do ograniczenia negatywnego oddziaływania na środowisko.

Cel ochrony wód przed zanieczyszczeniem ma być realizowany stosownie do przepisów art. 42 przez zapobieganie zanieczyszczeniu wód za pomocą budowy i eksploatacji urządzeń służących do ochrony wód. Ustawa nakłada obowiązek wyboru miejsca lokalizacji takiego urządzenia i sposobu wykorzystania albo usuwania ścieków, tak by odbywało się to najmniejszym kosztem środowiska. Obecnie w związku z przejęciem kwestii dotyczących wykonywania i eksploatacji urządzeń i instalacji (czyli m.in. oczyszczalni ścieków) przez Prawo ochrony środowiska, niezbędnym było wprowadzenie przepisu odnoszącego się w tych sprawach wprost do ww. ustawy. art. 42 ust. 2 stanowi więc, że obiekty budowlane lub ich zespoły, których użytkowanie jest związane z wprowadzaniem ścieków do wód lub do ziemi nie mogą być oddane do użytkowania jeżeli nie zostały spełnione wymagania wskazane w art. 76 Prawa ochrony środowiska. Wyżej wymieniony artykuł

określa następujące wymogi dla nowo zbudowanego lub zmodernizowanego obiektu budowlanego, zespołu obiektów lub instalacji:

- wykonanie wymaganych przepisami lub określonych decyzjami administracyjnymi środków technicznych,
- zastosowanie odpowiednich rozwiązań technologicznych, wynikających z ustaw lub decyzji,
- uzyskanie wymaganych decyzji określających zakres i warunki korzystania ze środowiska,
- dotrzymywanie na etapie wymaganych prawem badań i sprawdzeń, wynikających z mocy prawa standardów emisyjnych oraz określonych w pozwoleniu warunków emisji (pozwolenie na wprowadzanie ścieków jest uważane za pozwolenie emisyjne).

Ustawa Prawo wodne i Prawa ochrony środowiska uzupełniają się w tym zakresie, przy czym szczegółowe wymagania wynikają jednak z Prawa ochrony środowiska.

Połączone przepisy Prawa ochrony środowiska i Prawa wodnego dają lepsze gwarancje, iż obiekty budowlane nowo zbudowane lub zmodernizowane, a także instalacje będą zabezpieczały wody przed zanieczyszczeniem w stopniu wymaganym ustawą.

Uporządkowaniu gospodarki ściekowej w miastach służyć będzie sporządzony przez ministra właściwego do spraw środowiska i zatwierdzony przez Radę Ministrów krajowy program oczyszczania ścieków komunalnych. Integralną częścią tego programu będzie wykaz aglomeracji liczących powyżej 2 000 mieszkańców, które zgodnie z ustawą są zobowiązane do posiadania sieci kanalizacyjnych dla ścieków komunalnych, które będą zakończone oczyszczalniami ścieków.

Brak programu oczyszczania ścieków komunalnych i odpowiednich regulacji ustawowych w tej materii jest obecnie przyczyną poważnych zaniedbań jeżeli chodzi o oczyszczanie ścieków komunalnych i wprowadzania olbrzymich ilości nieoczyszczonych nawet w minimalnym zakresie ścieków przede wszystkim do wód.

Dodatkowe kryteria określające warunki jakim powinny odpowiadać ścieki wprowadzane do wód lub do ziemi zostaną określone w przepisach wykonawczych, między innymi określona zostanie lista substancji szczególnie szkodliwych dla środowiska wodnego, powodujących zanieczyszczenie, które powinno być eliminowane (wykaz I) i ograniczane (wykaz II). Dla ujednolicenia wyników badań i ich reprezentatywności wskazane zostaną metodyki badań stopnia biodegradacji substancji powierzchniowo czynnych powodujących zanieczyszczenie podlegające ustawowemu ograniczeniu. Ponadto ustalone będą warunki jakie należy spełnić przy wprowadzaniu ścieków, wskazane miejsca i częstotliwość pobierania próbek, określone metodyki referencyjne dokonywania analiz ścieków i sposób

oceny czy ścieki odpowiadają wymaganiom przez przepisy ustawy i aktów wykonawczych warunkom.

W nowym Prawie wodnym zawarto także uregulowania chroniące wody przed zanieczyszczeniami pochodzącymi z rolnictwa. Chodzi przede wszystkim o ograniczanie zapobieganie zanieczyszczaniu wód związkami azotu. Dyrektor regionalnego zarządu gospodarki wodnej w rozporządzeniu określi wody powierzchniowe i podziemne wrażliwe na zanieczyszczenie związkami azotu ze źródeł rolniczych oraz obszary szczególnie narażone, z których odpływ azotu ze źródeł rolniczych do tych wód należy ograniczyć, a następnie opracuje program działań mających na celu ograniczenie odpływu azotu ze źródeł rolniczych.

Ustawa Prawo wodne ustala priorytet korzystania z wód dla potrzeb zapewnienia wody dla ludności, przede wszystkim wody zdatnej do spożycia. Woda taka musi odpowiadać pewnym normom, które zostaną ustalone w rozporządzeniu wydanym na podstawie art. 50 ust. 1. Rozporządzenie to będzie określało wymagania jakim powinny odpowiadać tylko wody powierzchniowe wykorzystywane do zaopatrzenia ludności w wodę do spożycia. Należy przy tym zauważyć, że chodzi tu o wymagania stawiane wodzie znajdującej się w akwenu z którego jest ona pobierana, a nie wymagania jakie powinna spełniać woda dostarczona do konsumenta.

Dla określenia wymogów stawianych takiej wodzie niezbędnym jest określenie metod badania i częstotliwości jej badania oraz sposobu dokonania oceny co do warunków stawianych wodzie przeznaczonej do spożycia. Ustawa w wyjątkowych sytuacjach braku wody spełniającej wymogi do zaopatrzenia ludności w wodę do spożycia zezwala na korzystanie do tego celu z wód nie spełniających ustawowych norm, ale pod warunkiem zastosowania specjalnych procedur, również i mieszania z wodami innego pochodzenia, które gwarantują spełnienie wymagań określonych dla wody przeznaczonej do spożycia przez ludzi na podstawie ustawy z dnia 7 czerwca 2001 r. o zbiorowym zaopatrzeniu w wodę i zbiorowym odprowadzeniu ścieków.

Podobne rozporządzenia zostaną wydane w sprawie wymagań jakim powinny odpowiadać wody śródlądowe będące środowiskiem życia ryb w warunkach naturalnych oraz morskie wody wewnętrzne i przybrzeżne będące środowiskiem życia skorupiaków i mięczaków oraz wymagań jakim powinna odpowiadać woda w kąpieliskach.

Dodatkowym instrumentem ochrony zasobów wodnych jest znana od lat instytucja stref i obszarów ochronnych, tj. terenów na których obowiązuje specjalny reżim w zagospodarowaniu przestrzeni oraz w korzystaniu z zasobów wodnych, mających na celu utrzymaniu lub poprawę stanu ilości i jakości wody. Ustanawianie stref ochronnych ujęć wody służyć ma celom użytkownikom zasobów wodnych, natomiast podstawowym celem obszarów ochronnych jest szeroko rozumiana ochrona zasobów środowiska.